# Οι κωδικοί των δικτύων (Γιώργος Καστρινάκης)

**Categories :** ΚΟΙΝΩΝΙΑ

**Date :** 15 Ιανουαρίου, 2019

Ἀπὸ ὁρισμένη ἄποψη ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων πυκνώνει, στὶς μέρες μας. Ὑπὸ εὐρύτερη θέαση, ὅμως, **ἡ λέξη «ἐπικοινωνία» κινδυνεύει νὰ χάνει τὸ κατ' ἐξοχὴν νόημά της**.

Κινδυνεύει δηλαδὴ νὰ **συστέλλεται σὲ ἀνταλλαγὴ πληροφοριῶν – ἀφήνοντας ἔτσι ἔξω ἀπ' αὐτὲς τὸ αὐθεντικὰ βιωματικό της φορτίο**.

Θὰ μποροῦσε βέβαια νὰ ὑποστηριχθεῖ ὅτι, κάτω ἀπ' τὸν οὐρανὸ τῶν νέων δικτύων, εἶναι πρωτίστως ὁ (δι)ἀνθρώπινος λόγος – καὶ δὴ ὁ γραπτός – αὐτὸς ποὺ ἀναβαπτίζεται.

Καὶ θά 'τανε πράγματι μιὰ ὡραία ἐλπίδα ἐτούτη.

Πρὶν ὅμως σπεύσουμε νὰ εὐπιστήσουμε, ἂς παρατηρήσουμε πόσο **οἱ λέξεις μειώνονται**, ὁ ρυθμός τους ἐκπίπτει, **οἱ ἐκφράσεις τραχύνονται**.

Θά 'τανε – ναί – μιὰ ὡραία ἐλπίδα ν' ἀρκοῦσε μιὰ ἐπιστημονικὴ ἐπιτυχία προκειμένου, μαζί της, ὁ καιρὸς νὰ ἀνεβαίνει. Ἡ Τεχνικὴ ὡστόσο οὐδέποτε προσκομίζει Ἀξία, ἀπὸ μόνη της: Τὴν ἀξία τὴν εἰσφέρει τὸ ἡγούμενο Νόημα. Κι ἂν τυχὸν αὐτὸ ἀτροφεῖ, τότε κανένα ἐπιστημονικὸ κεκτημένο δὲν κατορθώνει νὰ πληρώσει τῆς ζωῆς τὴν ἀπόρηση.

Ἡ ἐπιστημονικὴ πρόοδος, τότε, ἀπομένει ἕνα πουκάμισο ἀδειανὸ ἐντελῶς ἀπὸ σάρκα κι ἀπὸ αἷμα.

Γιὰ νὰ τὸ ποῦμε διαφορετικά: Ἕνα «ραβδάκι» «μαγικὸ» ἀκουμπάει τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ τρέπει σέ... κάρβουνα.

(Τούτη εἶναι ἄλλωστε ἡ εἰκόνα ποὺ ἀφηγεῖται, πέρα ὡς πέρα, τὰ ἐπίκαιρα γύρω μας δρώμενα.)

Ἀποτελεῖ ἕνα χαρακτηριστικό, περὶ αὐτοῦ, παράδειγμα ἡ ἐξέλιξη ἐπὶ διαδικτύου τοῦ ἐν γένει δημοσίου διαλόγου.

Ἡ δυνητικὴ συμμετοχὴ ὅλων ἄνοιγε, ὑπετίθετο, τὸ πλαίσιο τῶν εὐκαιριῶν στό... ἄπειρο, κι ὑποσχόταν μιὰ πολλαπλότητα μὲ ἐνδιαφέρον ἀκαταπαύστως ἀνανεούμενο.

Στὴν πράξη ὡστόσο δὲν ἄργησε διόλου νὰ διαπιστωθεῖ ὅτι ἡ καθολική, αὐτή, συμμετοχὴ δὲν ἦταν τὸ θριαμβικὸ πλεονέκτημα, ἦταν ἴσα ἴσα τὸ συντριπτικὸ μειονέκτημα τοῦ καινοτόμου συστήματος: Στὰ πλαίσιά της, ἀπέβαινε ἀναπόφευκτο ὁ διάλογος νὰ κατακρημνίζεται στὸν «κατώτερο κοινὸ παρονομαστή» – ἡ ὅλη ἀνταλλαγή, δηλαδή, νὰ ὑποστρέφεται ἀστραπιαῖα σὲ μιὰ **ἀρένα** ὁλοένα (ποιά πρόοδος;) πρωτογονέστερων **ἀντεγκλήσεων**.

Θὰ μποροῦσαν μήπως τὰ γεγονότα νὰ ἐξελίσσονταν διαφορετικά; Θὰ μποροῦσαν. **Ὑπὸ τὴν προϋπόθεση ὅμως ὅτι ἡ ἠθικὴ πρόοδος δὲν θὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ ὑπολείπεται τῆς τεχνικῆς**.

Θὰ μποροῦσαν δηλαδή, ἀλλὰ μόνο κάτω ἀπ’ τὸν ὁρίζοντα ἑνὸς ὅλως **ἄλλου Πολιτισμοῦ**.

Ἐπὶ τῆς παρούσης συγκυρίας, ὁπότε, **τὰ «μέσα κοινωνικῆς δικτύωσης»** συνεχίζουν νὰ ἀποτελοῦν τὸν ἐνδεικτικώτερο, ἁπλῶς, **καθρέφτη τῶν ἐν ἰσχύει πολιτιστικῶν δεδομένων.**

Μὲ μόνη ἰδιαίτερη λειτουργία τὴν ἐπίταση τῶν ἴδιων, ἐκείνων, γνωρισμάτων τὰ ὁποῖα πιστοποιοῦμε καὶ ὁπουδήποτε ἀλλοῦ.

Βασικώτερο ἀνάμεσά τους, ἡ **ἀπόσυρση τοῦ λόγου** ἀπὸ τὸ πεδίο τῆς δημόσιας ζωῆς: **Ἡ βάναυση ἔκφραση ἄποψης, ἡ ὑποστροφὴ τῆς ἀντίρρησης σὲ βρυχηθμό, ἡ κατάπτωση τῆς συνομιλίας σὲ συμπλοκή**.

Ἡ **διαστρέβλωση**, ἐν τέλει, **τῆς ἀντάμωσης στὴν ἀνθρωποφαγία**.

«**Γιατί τόση βία στὸ διαδίκτυο;**» θ’ ἀναρωτηθεῖ ὁ καθένας ποὺ θὰ κοιτάξει τὰ δρώμενα νηφάλια. Ἡ ἀπάντηση ἀσφαλῶς κρύβεται κάτω ἀπ’ τὴν ἐπιμελέστατη διακόσμηση («design») τῶν ἐπιφαινομένων τῆς παρούσας συνθήκης: Φυλάσσεται στὰ χαίνοντα χάσματα τῆς ἐνεστῶσας κατανοήσεως τοῦ βίου. Μόνο πού, τὰ χάσματα αὐτά, δὲν μπορεῖ νὰ πληρώσει ὁποιοδήποτε (ἰδυοφυῶς ἐπινοημένο, ἔστω) Μέσον: Θὰ ἀξιωνόταν νὰ λύσει τὸ πρόβλημα μόνο ἕνας ἄλλος Σκοπός.

Στὸ πεδίο τῶν σκοπῶν, ὡστόσο, ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων ὁποιασδήποτε ἐποχῆς βρίσκεται ἀποτεθειμένη στὰ χέρια τῶν διανοουμένων της. Δὲν ἔχουμε, ἀτυχῶς, νὰ περιμένουμε καμμιὰ ἀπολύτως ἀλλαγὴ τῶν ὅρων χρήσης αὐτοῦ τοῦ πολύτιμου ἀγαθοῦ, ποὺ θὰ γινόταν νὰ εἶναι τὰ Σύγχρονα Μέσα, ἐνόσῳ **ὁ βαθύτερος πνευματικὸς πυρήνας τοῦ πολιτισμοῦ ποὺ τὰ μορφοποιεῖ παραμένει τὸ κενό. Δηλαδή, παραμένει ἡ ἄρνηση**. Κατὰ βάθος, παραμένει ὁ δαιμονισμός.

(Ἀξίζει νὰ θυμόμαστε, συναφῶς πρὸς τὰ προηγούμενα, τὴν ἀπόφανση τοῦ

«κορυφαίου», κατὰ τὴν πρὸ Χάντιγκτον ἐποχή, ἀμερινανο-πολωνοῦ στρατηγικοῦ ἀναλυτῆ Σμπίγκνιουφ Μπρεζίνσκυ, καταγεγραμμένη στὸ βιβλίο του «Ἡ μεγάλη Σκακιέρα»: Τὸ δυτικό – ἐννοοῦσε, τὸ μεταχριστιανικό – πρότυπο ζωῆς θὰ ἐπικρατήσει, χωρὶς ἀμφιβολία, ἀπ’ ἄκρου σ’ ἄκρο της γῆς ἐπειδὴ ἔχει στὴν ὑπηρεσία του δύο ἀκαταμάχητα ὅπλα. Τὸ ἕνα, ἀπ’ τὰ δύο αὐτά, εἶναι ἡ διάδοση τῶν ΜΜΕ!

Ἦταν σίγουρος ἄραγε, ὁ Μπρεζίνσκυ, ὅτι σύσσωμα τὰ μέσα ἐτοῦτα θὰ ὑποστήριζαν τὸ συγκεκριμένο πρότυπο; Ναί! Κι αὐτὸ ἐπειδὴ ἦταν, πρώτιστα, σίγουρος γιὰ κάτι εἰσέτι βασικώτερο: Ὅτι ἡ ἡγουμένη φιλοσοφία ὁρίζει τὸ πνεῦμα τῆς κάθε ἐποχῆς – κι ὅτι ἡ ἐπιδότηση ἑνὸς ἀπονοηματοδοτημένου «νοήματος» θὰ παρέμενε, ἕως περάτων τοῦ χρόνου, ἡ ἀμετανόητη ἐπιλογὴ τῶν ἀλκίμων φιλοσόφων τῶν Νέων τούτων Καιρῶν. Ἄρα, καὶ τῶν σύνολων λαῶν.)

Κι εἶναι βέβαια κρῖμα. Καμμιὰ προηγούμενη ἐποχὴ δὲν εἶχε τόσο πλεονεκτικὰ ἐργαλεῖα, στὴ διάθεσή της, προκειμένου νὰ καλύψει τὶς πραγματικές της ἀνάγκες. Ἀλλὰ καὶ καμμιὰ προηγούμενη ἐποχὴ δὲν ἀπέβαινε τόσο **αὐτοκαταστροφικὴ** ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἀξιοποίηση τῶν κρισίμων εὐκαιριῶν της.

Δὲν ὑπάρχει μάλιστα ἐνδεικτικώτερη περιοχή, γιὰ τὴν ὁριστικοποίηση ἑνὸς τέτοιου πορίσματος, ἀπὸ ὅσο τὸ πεδίο τῆς Τέχνης: Οὐδέποτε παλαιότερα οἱ ἔνοικοι αὐτοῦ τοῦ πλανήτη εἴχαμε εὐκολώτερη πρόσβαση στὰ κορυφαῖα ἐπιτεύγματα, π.χ., τῆς ζωγραφικῆς ἢ τῆς μουσικῆς μας ἐποποιίας. Πρόκειται – καὶ ὅμως – γιὰ τὴν ἴδια ἀκριβῶς ἐποχὴ στὴν ὁποία **κάθε αἴσθηση ὡραιότητας (δὲν χάνεται, ἁπλῶς) ἰσοπεδώνεται**: Στὴν «καλύτερη» μάλιστα περίπτωση, ἐν ὀνόματι – ὅλης κι ὅλης – μιᾶς «ἀβάσταχτης ἐλαφρότητος» **ὡραιοπάθειας**.

Πῶς ἀλλιῶς, ἐν τέλει, ὅταν τὸ πρῶτο-πρῶτο φαινόμενο ποὺ διαπιστώνουμε μέσα στὴ νέα επικράτεια εἶναι ἡ **ἀντικατάσταση κάθε θαυμασμοῦ ἀπὸ τὸν αὐτοθαυμασμό**…

Στὸν πυρήνα τοῦ θέματος: Τὸ ἀληθινὸ μήνυμα τῶν νέων τεχνολογιῶν εἶναι τὸ ἀπολύτως ἀντίθετο ἀπὸ αὐτὸ ποὺ οἱ χρῆστες τους (ἐκπαιδευτήκαμε νά) καταλαβαίνουμε: Ἕνα νέο παιδὶ ποὺ καρφώνει τὴ σκέψη του στὴν ὀθόνη π.χ. τῆς κινητῆς συσκευῆς του, κατὰ βάθος, ἐπαληθεύει θεαματικὰ τὴν πανάρχαια βεβαιότητα ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν πνευματικῶν παραδόσεων ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει δυνατότητα νὰ συγκεντρωθεῖ ὁλόκληρος σὲ ἕνα μόνο σημεῖο τοῦ ἑαυτοῦ του (καθώς, στὴν ἀπεραντοσύνη τοῦ ἑαυτοῦ του συγκεντρώνεται κατ’ οὐσίαν κι ὁ χειριστὴς ψηφιακῶν ἐργαλείων) καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ νὰ ἔχει, ἐν τέλει, συγκεφαλαιώσει τὸ πᾶν.

Μᾶς περιστοιχίζει, λοιπόν, μιὰ ἐξέλιξη ποὺ δικαιώνει, ἴσα ἴσα, τὴν ἀναγωγὴ τοῦ νοήματος τῆς φύσης πολὺ πέρα ἀπό, τούτη, τὴ φύση. Τὰ ἴδια (!) αὐτὰ μέσα – καὶ ὅμως – ἰδοὺ ποὺ χρησιμοποιοῦνται ἔτσι ὥστε νὰ ἐκκενώνουν ἀπὸ κάθε ζητούμενο τὶς ζωὲς

τῶν ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους... ἐξυπηρετοῦν.

Γιὰ μιὰ ἀκόμα φορὰ μέσα στὴν Ἱστορία – ἴσως κιόλας τὴν ἔσχατη – οἱ κάτοικοι τῆς παρούσης Ἱερουσαλὴμ ἐπαληθεύουμε ὅτι ὅποτε «τυχὸν» ἐρχόμαστε στὸν ἑαυτό μας, ἀπὸ τότε μόνο καὶ μετὰ ἀρχίζουμε νὰ ἐννοοῦμε ὅ,τι κάνουμε...

*[Δημοσιεύθηκε στο περιοδικό "Πειραϊκή Εκκλησία", τχ 306 (Σεπτέμβριος 2018) με αφιέρωμα στα «Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης»]*

*(Πηγή ψηφιακού κειμένου:* Αντίφωνο*)*